

weer omhoog te komen. Ook groeide er veel wilgenhout. Ergens zag ik een stuk of tien mini-knotwilgen in een groepje bij elkaar staan. Brede en smalle krekten kwamen op onze vaargeul uit, die op sommige plaatsen zo smal was en zulke scherpe bochten had, dat de "grote vogel" waar wij op zaten maar nauwelijks gedraaid kon komen. De tegenliggende bootjes drukten zich dan vast tegen de kant aan en de opvarenden hielden het riet stevig omklemd om geen duimbreed verder de vaargeul op te gaan en niet tegen de grote boot te botsen. In de verte zagen we op een gegeven moment de Moerdijkbrug liggen. Er was een natuurreservaat, een broedplaats voor vogels; daar stond ook een hutje voor de vogelwachter. Zo zag je onderweg ook een eendenkooi. De meest voorkomende vissoorten zijn voorn, brasem, baars en paling. Het getij dat er nu nog is, heeft een verval van twee meter. Op het einde van de rondvaart zagen we van dichtbij de grote elektrische centrale van Geertruidenberg. Om half twee voeren we de haven van Dimmelen weer binnen en gingen we kijken in het restaurant of daar onze hongerige magen gestild konden worden. Het was er te druk zodat we alleen onze dorst gelest hebben. Onderweg hebben we toen maar aangelegd voor steviger voedsel. Onder een meer bewolkte lucht reden we naar huis vol blijvende indrukken van de Biesbosch.

Zr. Monica.

ENKELE LEDEN VAN DE FAMILIE VERHOFSTAD

De Gemertse Norbertijn, P. Verhofstad, die al vele jaren in Brazilië werkt en nu voor enige weken op vakantie is in Gemert, heeft een stamboom gemaakt van zijn familie. Hij maakte hierbij diverse aantekeningen, waaruit het volgende is overgenomen.

De naam Verhofstad komt al voor in de 13e eeuw. Tijdens de slag bij Woeringen in 1228 moest Jan I van Brabant verscheidene malen van paard verwisselen. Een der paarden was van Arnoud Verhofstad.

De oudste stamvader, die bekend is, was Herman Verhofstad, die leefde rond 1600. Hij had een zoon Godefridus, die begin 1600 trouwde met Peternel Jan Thijssen Hau-

braken, een dochter van een bierbrouwer uit Mierlo. Ze hadden een zoon Peregrinus, die omtrent 1620 in Veghel werd geboren en aldaar 2 febr. 1655 is getrouwd met Elske Strijbosch uit de familie van Albert Strijbosch, pastoor van Gemert vanaf 1590 en eerste Rector van de Latijnse School aldaar. Peregrinus is drossard van Beek en Stiphout geweest en secretaris van het kapittel van Thorn. In 1662-1663 kwam hij vanuit Veghel naar Gemert en werd hier al spoedig president van de schepensbank, welke functie hij tot omstreeks 1690 heeft bekleed. Hij woonde in de kom der gemeente Gemert en werd daar begraven op 14 oktober 1699. De herinnering aan hem wordt in Gemert bewaard in de President Verhofstadstraat. Zijn vrouw Elske overleed op 27 sept. 1701 en werd begraven in de r.k.kerk van Veghel.

Uit het huwelijk van Peregrinus Verhofstad en Elske Strijbosch werden dertien kinderen geboren, negen zoons en vier dochters. Drie van de 9 zoons werden priester; Thomas was kapelaan in Veghel en later pastoor van Nuland; als zodanig werd hij deken van het district Oss. In 1700 werd hij pastoor van Veghel en overleed aldaar, op 3 oktober 1720. Zijn broer Jan, die reeds in 1688 priester was en Rector van de St. Antoniuskapel in De Mortel werd, volgde zijn broer op als pastoor van Nuland, waar hij in de leeftijd van bijna 40 jaar overleed op 3 augustus 1703.

De tiende in de rij van de 13 kinderen was Servaas, gedoopt te Gemert 10 december 1670. Peter en meter waren Willem Jegers en Maria Christina Labbart. Hij maakte zijn lagere studies aan de Latijnse School van Gemert, zoals ook zijn broers Thomas en Jan gedaan hadden en genoot aldaar in 1690 een beurs. Waar hij zijn hogere studies gemaakt heeft, is niet bekend, evenmin waar of wanneer hij is priester gewijd. Hij was de derde van de gebroeders Verhofstad, die pastoor van Nuland werd, na de dood van zijn broer Jan. Hij is dit gebleven tot 16 juli 1709, toen hij pastoor werd van Jutfaas bij Utrecht. Hij verving aldaar de Jansenistisch gezinde en weerspannige pastoor Gijsbertus Lap, die de parochie verliet, naar Vianen verhuisde en aldaar is overleden.

Pastoor Verhofstad wist spoedig het vertrouwen te winnen van degenen, die aan zijn zorgen waren toevertrouwd. Onder zijn voorganger was het vertrouwen in hun geestelijke leider nogal geschokt wegens zijn sympathie voor de leer der Jansenisten (later de Oud-Katholieken genoemd), die door Rome veroordeeld was. Slechts één familie, vertegenwoordigd door de wed. van Dijk, Aletta van Wijngaarden geheten, kon pastoor Lap moeilijk vergeten en het zodoende niet vinden met pastoor Verhofstad. Zij liet dit al spoedig na de komst van de nieuwe pastoor blijken door aan de kerk de overgang te betwisten over een brug, die haar overleden man al had afgestaan. Gelukkig echter had pastoor Verhofstad een ervaren kerkmeester in de persoon van Jan Gerritz van Mastwijk, die de gehele geschiedenis van de overdracht haarfijn kende en de rechten van de kerk verdedigde in het proces, dat de wed. van Dijk de kerk had aangedaan. Jaren lang heeft dit proces geduurd en de uitslag leest men in het dodenboek van Jutfaas op 20 maart 1724: "Jan Gerritz van Mastwijk, oud 81 jaar, 30 of meer jaren kerckmeester geweest en boekder, dewelcke het proces rakende de brug met kosten en al gewonnen heeft tegen Alet van Wyngaarden, weduwe van Willem van Dyk, dewelcke deze brug naar het huys van de kerck loopende, wilde bewtisten".

Alet van Wijngaarden, behorende tot een vooraanstaande familie van Jutfaas, die veel voor de kerk had gedaan in de vorm van diverse schenkingen, kon het niet verkroppen, dat zij in het ongelijk was gesteld in het proces tegen pastoor Verhofstad en nam haar toevlucht tot lasterpraat, waarvan altijd wel iets blijft hangen. Blijkens acte van een verklaring van 8 november 1734 voor de openbare notaris en getuigen te Montfoort afgelegd, werd pastoor Verhofstad beschuldigd van onzedelijke omgang met zekere Liesbeth Aerts. Uit dezelfde verklaring blijkt echter, dat deze beschuldiging vals was. De wed. van Dijk vertrok daarop met haar gezin naar Utrecht en sloot zich daar bij de Jansenisten aan. Pastoor Verhofstad heeft zeer geleden onder deze moeilijkheden, gelukkig echter bleef hij de sympathie

en het vertrouwen van zijn parochianen behouden. Hij overleed in Jutfaas op 10 augustus 1742 en werd aldaar op het oude kerkhof begraven.

Bij zijn moeilijkheden en zorgen kon pastoor Verhofstad zijn geboorteplaats Gemert toch niet vergeten. Samen met zijn zuster Maria maakte hij te Gemert een fundatie voor een wekelijkse mis op donderdag en twee jaargetijden, plus een kleine beurs voor de kinderen van zijn bloedverwanten "tot behulp van studie ofte om te leeren leezen en schrijven ofte andere noodige onderwijzinge", zulks voor de tijd van 4 of 5 jaar. Deze fundatie bestaat nog onder het beheer van het R.K.Armbestuur van Gemert.

Genoemde Maria Verhofstad was te Gemert gedoopt op 10 april 1673. Zij werd Capucijnernon, volgde als zodanig haar broer naar Jutfaas, keerde na zijn dood naar Gemert terug en stierf hier als jubilaris. Ze werd 12 februari 1744 te Gemert begraven.

Tot zover de gegevens van P. Verhofstad.

Een andere bekende persoon uit de familie Verhofstad is Broeder Hogard Verhofstad, die als kluizenaar op Handel woonde en in de kerk van Handel begraven ligt. Hij was van Gemert geboortig; zijn grafzerk in genoemde kerk vermeldt als zijn doopdatum 28 oktober 1664. Op 20 mrt. 1708 werd hij ingekleed in de Derde Orden van St. Franciscus; hij werd de voorloper van de broeders van Padua. Hij was kluizenaar, boekhandelaar en binder, hostiebakker en koster te Handel. Aldus bracht hij volgens een artikel in Taxandria, 30 jrg. 1923, de spreuk "bid en werk in praktijk.

Enige gegevens uit de Kerke-rekeningen van de parochie Meerlo in Limburg stellen ons nader op de hoogte van de bedrijvigheid van Broeder Hogard:

1701, den lesten September aen broeder Hogard van Gemert voor het inbinden van het Gradual, Missal alsoock voor twee nieuwe Missen waarvan een ingebonden int Missal, het andere apart, alsoock voor Misbroot te saemen betaelt 8 gulden

1702, den 19 Maert aen Hogart 300 groete hostien ende

	150 cleynen	16 stuver
	Aan denselven hogart voort inbinden van twee pastoralen end twee processionale, met eenigh misbroet	4 gulden
1702	daags voor Portiuncula aen Broeder Hogaert van misbroet soo hier gebracht gegeven.....	1-16-0
	Item van een groet geheel Brevier tot behoeve ende dienst der kerkke ende daertoe moet in de kerck blyven betaelt aen B.Hogart van Gemert	3-4-0
1703	den 2 Martii aen B. Hogart eremyt op rekening van misbroet betaelt	2-10-0
1708	voor een misboeck op cleyn autae aen Broeder Hogardt ad $5\frac{1}{2}$ gulden holl.facit. 7 gulden 2 ort	
1711	van Misbroodt aen Hogaert custer van Handel	5-0-0
1716	aen Hogaert custer tot Handel misbroodt	5-0-0
1718	aen Broeder Hogardus Verhofstadt 2 ducations van Missal	8-0-0
1719	volgens quitancie betaelt aen Jan van Dinther broeder van broeder Hooghard Verhoofstat vier Schellingen van een hostiendoes	1-12-0

Jan van Dinther wordt hier een broeder van Hogard Verhofstad genoemd; of hij zijn halfbroer is geweest of een medebroeder als kluizenaar is niet bekend.

Bovengenoemde uitgaven waren berekend in speciegeld: de speciegulden (ongeveer 52 cent van onze tegenwoordige munt) had 20 stuivers - de stuiver 8 duiten; de schelling was 8 stuiver.

Vermelding verdient hier nog Mathijs Verhofstad, een broer van bovengenoemde pastoor Servaas. Als orgelmaker werkte hij in Rotteradm en daarna in Gmert. Hij bouwde o.a. een orgel in Culemborg. Na zijn dood op 5 april 1731 wordt zijn erfenis gedeeld "uytgenomen het orgelgereetschap, 't gene tot seeckere pieuse saecke is ge destineert ende gelaeten". In 1758 kwam het in handen van Dionysius v.d.Elsen, Rector der Latijnse School alhier, die beloofde er jaarlijks 2 H.Missen voor te lezen en na zijn dood te doen lezen.

M.H.J. Pennings.